

A magyar izr. országos tanító-egylet

É R T E S I T Ő J E.

Megjelen havonként egyszer.

Szerkesztői bizottság:

Fischer Simon, Führer Ignác, Léderer Ábrahám, Stern Mór és Tencer Pál.

Felelős szerkesztő: Seligman Eleázár.

Az előfizetési pénzek
és tagsági díjak K o h n Salamon
egyleti pénztárnokhoz
(s a s - u t c z a 25. szám) küldendők.
Szerkesztői iroda, sip-utca 11. sz.

Kiadja a magy. izr.
o r s z. t a n i t ó - e g y l e t.
Előfizetési ár:
nem tagok számára egész évre 1 ft.
Az egylet tagjainak díjmentesen jár.

STEINHARDT MÁRK,

iskolavezető Makon.

Huszonöt évig egy pályán működni, s a mi több, érdemmel működni, már önmagában is tiszteletet parancsol. Annyival inkább áll ez, ha a rögzös tanítói pályáról van szó, melyen valamely férfiú jeles működése által a haza javára fáradozván, egész seregét a jó hazafiaknak, a becsületére váló mivelt polgároknak nevelte annak. Ilyen tanfőrfüről akarunk ez izben szólni. Steinhardt Márk, a makói izr. hitközség érdemdús igazgatója az ugyanis, kinek áldásos működésének 25. évfordulóját háladatos községe e hó 10-én ünnepelte meg, s valóban örvendetes előjelnek tekintjük, hogy alkalmunk nyílt, a tisztelt olvasóinknak ígért életrajzi sorozatot e derék tanfőrfi életfolyásának leírásával megkezdhetni.

Steinhardt Márk született 1820. évi október 31-én Makón, hol atyja mint talmudtanító családjával — mint gondolhatni — nem igen fényes körülmények közt élt. Már mint zsenge gyermek a talmud tanulásához kellett fognia, mit oly szorgalommal folytatott, hogy confirmációja alkalmával egy önszerkesztette talmudbeli disputációt tartott. Miután szülei szegénysége mind nyomasztóbbá lön és egyetlen tanítója, a csak 3 évvel idősb fivére — a jelenlegi hirneves aradi főrabbi — tanulmányait folytatandó Makót odahagyta, a 13 éves fiú kényszerülve volt egy kézművet választani, és — könyvkötő lett. Azonban dics- és tudványa azon elhatározásra birták őt, hogy 2 év múlva mesterségét ismét odahagyta, és miután 4 éven át kisebb városokban nevelősködék, 1839-ben Pozsonyba ment — hol bátyja már akkor is tisztességes állást foglalt el — azon szándékkal, hogy ott egy nyilvános gymnasiomot látogat. Minthogy azonban már 19 éves volt, és így előrehaladt koránál fogva nem léphetett be az első osztályba, felsőbb osztályba pedig azért nem, mert a kellő előkészültséggel nem birt, bátyja tanácsa folytán elhatározá, hogy a gymnásium alsó osztályait magántanulás utján végzi. Ernyedetlen szorgalma által csakhamar sikerült neki, hogy az ugynevezett „Ifjusági kör“-be felvétetett. Ezen körnek, melynek tagjai kitűnő férfiak, mint Neustadt, Komper, Dr. Basch

a két **E i n h o r n** (bold. **Horn Ede**), **S t e i n h a r d t** **Jakab** stb. voltak, köszönheti tulajdonképeni kiképeztetését. A leckeadással, mely drága idejéből sokat elvett, felhagyván, **N e u s t a d t J.** által a „**Pressburger Zeitung**“ és a „**Pannonia**“ nál mint munkatárs nyert alkalmazást. 1843—44-ben a tanítóképezdét végezvén, az 1844. évi július havában tanítói oklevelet nyert, mire a pozsonyi izr. hitközség iskoláinál mint a m a g y a r nyelv tanítója alkalmaztatott, a „**P. Z.**“ első munkatársává lett és ernyedetlen szorgalma által annyira vitte, hogy 1846-ban Modorban 6 gymnásiumi osztályból vizsgát tett. 1847—1848-ban Pozsonyban a gymnásium 7. és 8. osztályát végezte, anélkül, hogy a községi iskoláknál és a „**P. Z.**“ nál elfoglalt állomásait feladta volna. Az 1848-ki év nyarán mint több bécsi lap tudósítója Pestre ment az országgyűléssel, hol az „**Ungar**“ főmunkatársa lett. Ugyanezen év december 31-én Pestet elhagyván, szülővárosába tért vissza, és közvetlen a m a g y a r h o n v é d e l m i h a d s e r e g b e l é p e t t, hol csakhamar hadnagy és később főhadnagy lett. A világosi gyászeset előtti napon odahagyván a hadsereget, egész betegen érkezett szüleihez **Makóra**, hol — hogy a napirenden volt üldözéseket kikerülhessen — az 1849—50-iki telet töltötte. Az 1850. év tavaszán Nagylakon nyert tanítói állomást. Itt másfél éven át működött és meg is nősült. 1851-ben, éppen 25 év előtt, ismét **Makóra** jött, hol néhány lelkes férfi segítségével egy nyilv. négyosztályu iskolát alapított, mely csakhamar főelemi iskolává emeltetett és melynek ő mindazóta érdemes igazgatója. Ezen 25 év alatt sokat kellett a vakósdiaak ellen harcolnia. Most a makói izr. hitközség legbefolyásosb része az ő tanítványaiból áll. Az ő tanítványai voltak **Dr. R o s e n b e r g**, jelenleg hitszónok Nagy-Váradon. **Dr. L ö w i Mór**, azelőtt a csillagászat tanára Liposéban, jelenleg pedig a porosz kir. földmérési intézet titkára Berlinben stb. Az 1867. évben a megyei bizottság és a megyei iskola-tanács 1871-ben pedig a városi képviselőtestület és a város iskolaszék tagja lett. Ugyanezen évben alapította a „**Csanádmegyei tanítóegylet**“ -et, melynél mai napig az alelnöki tisztséget viseli. Az 1872. évben a „**magy. izr. orsz. tanítóegylet**“ tiszteletbeli tagjává választotta őt, 1873. évben pedig **XXII. izr. községkerület tanfelügyelőjévé** neveztetett ki. 1875-ben **Makó városa** őt — a szerény néptanítót — a városi gymnásium felügyelőbizottságának tagjává választotta. Ugyanezen év június 9-én nagy csapás érte őt, meghalt neje, kivel 25 éven át boldog házasságban élt.

Leirtuk eddig rövid vázlatban mindazt, a mit **Steinhardt Márk** szorgalma, kitartása, rendithetlen hazafisága, tiszta jelleme és mindenkor férfias fellépése által elért; és most csak hátrá volna még, hogy tulajdonképeni, t. i. a tan- és nevelésügy terén folytatott működését is ecseteljük. Ez oly fényes és érdemdús, hogy egy egész, a tanítói karra nézve tanulságos műhez szolgáltatna anyagot; és még is elég lesz talán, ha röviden azt mondjuk, hogy **Steinhardt Márk** hazánk legkitünőbb, tiszteletre legméltóbb tanférfiainak egyike. Sokan, akik ma mint tudósok, kereskedők és iparosok kiváló szerepet visznek a társadalomban, neki köszönhetik azt, amivé lettek. Ő a hazai tanítói karnak diszére válik és az ő egyénisége minden tanító-nak mintául szolgálhat. Községe ő benne 25 év óta egy diszet bir, melyet kétségkívül meg is tud becsülni; kedves hazánk pedig valóban szerencsésnek mondhatná magát, ha népének sok ily tanítója volna, kik úgy, mint derék ünnepeltünk, nemcsak kellő idejében a csatatéren készek voltak a haza jogait a karddal markukban védelmezni,

hanem az iskolaszobában is hazafiui szellemben folytatott áldás- és eredménydús működés által annak javát nem kevésbé lelkiismeretesen és hathatósan előmozdítják.

Szívünk mélyéből kívánjuk, hogy a Mindenható kedves, szeretve tisztelt kartársunkat és barátunkat még sokáig, igen sokáig tartsa meg testi és lelki épségben! Midőn 25 éves jubiläuma alkalmából őt szívből üdvözölnök, biztosítjuk, hogy annál nagyobb örömeinkre szolgáland, 50 éves jubiläuma alkalmával életrajzát bővebben közölhetni.

Fischer Simon.

A tanító egyletek hátránya.

Nem kételkedem, hogy az „Értesítő“ olvasói kellő méltánnyalással fogadták a békés megyei izr. tanító egylet létrejövetelének híret, mely ujdonságot az egylet elnöke, Braun Jónás úr, ezen lap 10-ik számában közhírré tett.

Hogy is ne fogadták volna örömmel e hirt? Nem mai tanító lenne az, ki ilyféle tudositást aljas közönyösséggel fogadna! Mondom nem mai tanító, nem olyan kinek szívében éber öntudat él; ki tudja hogy neki jogos követelményei vannak a társadalmi életre; szóval nem olyan tanító, ki harcolni bátor a dicső jövőért. Mert olyan tanítók, kik a felfuvalkodó községi előljárók bilincseit megunták viselni, kikben azon öntudat lakik, hogy ők sem alábbvalók akár milyen dobhártyát repesztő hangú Chasannál, vagy pedig az Éden kapuit őrző Rabbinál, azok benső és legbensőbb örömmel fogadják egy egylet alakulása híret, az egyesült tanítóknak új bajnokokat, új frigyeseket látván.

Tudják a tanítók hogy csak az egyességben rejlik az erő, és hogy ellenkezőleg, a legnagyobb és legszámosb testület mit sem vihet végbe, ha pártoskodások által forgácsolja szét erejét. Nekünk pedig csak egyességre, komoly, szilárd összetartásra van szükségünk, mert bizony nagy terhet kell emelnünk; és a példaszó azt mondja: „A legnagyobb teher is könnyű, ha sokan emelik!

Igen? könnyű a legnagyobb teher is ha sokan emelik? tehát miért nem sikerült nekünk — a tanítói karnak azon terhet felemelhetni, mely alatt annyira nyögünk, roha már évtizedek óta hurcoljuk? — Nem mondhatjuk azért, mert egyet nem értünk, miután hazánk számos tanítóegyletei az ellenkezőről tanuszkodnak, és mindezek „a népmivelődés előmozdítását, a tanítók irányában elkövetett sérelmek orvosolását“ tűzik ki törekvésük céljául. Vagy tán tulságos nehéz a teher?

Nem! ne ott keressük a dolog bökkenőjét, sőt inkább az egyletek kebelében, illetőleg azok létrehozóiban. Ők önálló megyei vagy kerületi egyleteket léptettek életbe. Igen is! ha minden egyes megyében vagy kerületben levő tanítóknak meglennének a saját bajai, a megyei vagy kerületi tanító egyletek hasznos institutiókká válnának, de miután a baj általános, az egész országban élő tanítókra kiterjedő, ily esetben az ily tanító egyletek jólétét fitogtató potemkini falvak. Mit nyertünk általuk? — Létrejövételük előtt a tanítók egyenkint vitték bőrüket a vásárra, most pedig csoportonként, egyetemen viszik azt oda — ez az egésznyeremény. Nem egyességnek nevezhető ez, legalább olyannak nem, hogy általa biztos jövőt szerezhessünk magunknak.

Az egyetek ily módosítása oka annak, hogy minden törekvéseink, küzdelmeink és vitatkozásaink mellett, oly keveset — sőt szorosán véve semmit sem — nyerhetünk; mert miközben a tanítóegylet egy része törekedett, vitatkozott és harcolt, azalatt a másik része tétlenül nézte a mindinkább hevülő harcot, mert elnöke vezérszavát csak még várja.

Ezen eszme vezérelte a békés m. izr. tanítókat is, midőn a fiókgyületet alakították. Életbe léptették együletünket, de nem önállónak hirdették azt, alárendeltük az orsz. izr. tanító együletnek, és ez aztán a valódi egyesség. A békés m. izr. tanító egyület tehát az első, mely az együleti életnek irányt adott azon reményben, hogy hazánk minden izr. tanító együletei példáját követendik.

Komoly az idő, ne legyünk hiúk!

Gyoma, 1876. aug. havában.

K e l l n e r M ó r.

Thomann Mór,

szül. 1792. megh. 1876. aug. 14.

A helybeli izr. hitközség egy legtiszteltebb tagja, azon eléggé nem tisztelhető régi talmudisták egyike, kik a világi tudományok és a modern iskolaügy irányában is a legbarátságosabb hajlammal viselkedtek — a „jó öreg Thomann” meghalt! . . . Csak néhány napja még, hogy a széthordott gyászlapok erről a közönséget értesíték. Sokan lesznek, kik őt névszerint ismerték és hozzátartozói bánatában részt vesznek, de sokkal kevesebben — kivált a fiatalabb nemzedékből — kik őt közelebbről, egész multjával, összes léleksajátságaival ismerték volna.

Pedig e derék, bokros érdemekben megőszült férfiú méltán megérdemli, hogy minél többen megemlékezzenek róla és példányképül is szolgáljon mindazok előtt, kik hitközségi és iskolaügyünket előmozdítani igyekeznek. Már ezelőtt harminc évvel nemcsak a hitközségnek, hanem az akkori izr. iskolának is ő volt előjárója. Mint családtag, mint polgár és mint tudományosan képzett, vallásos izraelita egyaránt kivívta magának a köztiszteletet. Nála a talmud tanaiban való jártasság a modernebb, felvilágosultabb világi ismeretekkel, ritka lélek-nemesség nagy becsületességgel párosult. A közügyek iránt mindig kiváló előszeretettel viseltetett, és a község érdekeit mindig elébe tette saját érdekeinek, szívesen hozva áldozatot ott, hol arra szükség volt. Legnagyobb érdemeket azonban a helybeli izr. iskola körül szerzett. Mindig édes érzelemmel telt el szívünk és egy szép mult bájképe merült fel előttünk, valahányszor a bold. öreg urat a helybeli izr. iskola 20—30 év előtti szerencsés virágzásáról és nemeskeblű barátairól, a hitközség jobbjainak az iskolaügy iránti lelkesedéséről és fényes áldozatairól hallotuk beszélni . . . Azon időben, midőn ezen iskola keletkezett, az izr. gyermekek rendes iskoláztatásáról — kivált vidékünkön — szó sem volt még. Városunk azon néhány művelt izr. család gyermekein kívül, kik számára házitanitót tartottak, vagy a kik a gymnaziumba jártak, hasztalan kérdezték akkor a zsidó gyermektől, nevezze meg például az országot, melyben lakik, ő szegény nem adhatott választ, őrea nézve Magyarország ép oly terra incognita volt, mint China birodalma. Ilyen időben és ilyen szomorú művelődési viszonyok közt a bold. Thomann Mór mint a helybeli izr. iskola előjárója, a legnagyobb sikerrel működött. Ő akkor az iskola

minden növendékét magáénak tekinté és gyakran mondogatá, midőn örömtől elérzékenyedve járt közöttük: „ezek az én kedves gyermekeim.“*) A hol csak tehetett valamit az iskoláért és a nevelés ügyéért a környéken és különösen hitközségünkben, azt sohasem mulasztá el megtenni. E tekintetben valóban sokkal többet tett, mint sok száz más, ki hangos szavakkal vitatkozik az iskolaügy szükségéről, és üres szóval mindig kész kardoskodni; de ha az „áldozat“ kerül szóba — csendesesen huzódik vissza. Ő keveset „beszélt,“ de annál többet „tett.“ Már 84 éves agg volt, és fél órájába került, míg iskolánk lépcsőzetén felvergődni sikerült, és mégis most is gyakran meglátogató az iskolát és buzdítgató szorgalomra, kitartásra és jó magaviseletre a tanulókat, az ő „kedves gyermekeit.“ Ámde végül őt is elszólítá „kedves gyermekei“ közül a hatalmas Isten, kinek mindnyájan egyenlő gyermekei vagyunk — aludni az igazak álmát! Legyen csendes nyugalma! Legyen minél több gyümölcse az általa elvetett magoknak! Az ő példája mindenha irányadólag fog fényleni mindazok előtt, kik a szó legnemesebb értelmében a közügy előmozdítói akarnak lenni.

S. A. Ujhely, aug. 24. 1876.

K n o p f l e r S á n d o r,
néptanító.

L e v e l e z é s.

Pozsony, 1876. Augustus 23.

T. s z e r k e s z t ő ú r !

A „Budapesti közlöny“ olvasói előtt tudva van, hogy a közoktatási miniszter ur ő nméltósága több tanfelügyelőt kinevezett, illetőleg áthelyezett. Ez utóbbiak közé tartozik a pozsony megyei tanfelügyelő és királyi tanácsos, ngs. B a r t a l R e z s ő u r is, ki E s z t e r g o m — H o n t m e g y é k b e áthelyeztetett. Ngs. Bartal Rezső ur B u x b a u m H e n r i k, itteni tanító urhoz a következő leiratot intézte:

Tekintetes B u x b a u m H e n r i k tanító urnak és a pozsonyi kir. nőtanító képezde igazgató tanácsosának.

Miniszter úr ő nagyméltóságának tetszett, engem Esztergom és Hont megyék tanfelügyelőségével megbizni és így kénytelen vagyok Pozsony megye tanügyi vezetésétől megválni. Mielőtt eltávoznám nem mulaszthatom el, tekintetes uraságodnak őszinte elismerésemet kifejezni a tanügy terén tanusított kiváló képessége, szorgalma és kitartása felett, különösen pedig a magyar nyelvnek és szellemnek növendékei közt való ébresztése és terjesztése ért.

Mint a pozsonyi királyi nőtanítóképezde igazgató tanácsosa pedig mindig sz ak é r t ő és b u z g ó t á m o g a t á s b a n r é s z e s i t e t t tekintetes igazgató tanácsos ur, miért is fogadja különös köszönetemet.

Magamat szíves emlékébe ajánlva, vagyok tekintetes uraságodnak őszinte tisztelője,

B a r t a l R e z s ő,
királyi tanácsos, tanfelügyelő

*) Hogy s a j á t gyermekeit mily jó nevelésben részesíté, az eredményeiből eléggé megítélhető; dr. Thomann Jaques Kulán, dr. Thomann Dávid Homonán és dr. Thomann Imre Bécsben, mind jeles orvosok a boldogult fiai; negyedik fia Vilmos, helybeli kereskedő, szinte derék mivelt ember.

Vác, 1876. augusztus 20-án.

T. szerkesztő ur!

Az „Értesítő“ utolsó számában t. Steiner Mór ur — mint ő mondja — véleményemet cáfolta. Nem vagyok barátja a hosszas vitának, de ha t. szerkesztő ur megengedi, még csak egyszer bátorkodom b. lapját az ismeretes, köztünk a vita tárgyát képező ügyben igénybe venni.

En t. Steiner urral abban egyet értek, hogy t. i. csak a tény, és nem pedig a frázis ér valamit; és mivel nem csak most, hanem mindig az volt alapelvem, hogy nem a puszta szó, nem a szépen hangzó tervezés, hanem csak is a tett becsülendő, mert mint a német mondja: „Thaten beweisen“ — épen azért mondom, hogy több éven át e téren szerzett tapasztalatom szerint bátran állithatom, hogy a Steiner ur által oly melegen ajánlott terv által még a kívánt cél el nem érhető; mert mi által van biztosítva, hogy ha az iskolai bizottság a községi előjáróságtól függetlenítetik — az iskola bizottság élén mindig oly egyén álland, ki morális feladatának tekintendi, csak ugyan, az iskolaügy, illetőleg a tanítónak őszinte pártfogója lenni? Az izr. iskola — fájdalom — nincsen abban a szerencsés helyzetben, hogy fenntartására saját alappal bírna, hanem részint a tandíj, részint pedig a hitközségi pénztár segélye által tartatik fen. Így tehát a dolog természetében fekszik, hogy legtöbb esetben a tanítók két, egymástól független hatóságnak vannak alávetve. Akár hogy simítjuk tehát a dolgot, szerintem — épen az iskola érdekében szükséges, hogy az iskolabizottság a községi előjáróságnak egy kiegészítő része legyen. De törekedjünk oda működni, hogy iskolabizottság és községi előjáróság nem két, hanem egy testületet képezzenek, hogy összeműködjenek, és meg vagyok győződve, hogy az ilyen — nem üres frázisként hangoztatott, hanem tettekben mutatkozó — „Viribus unitis“ csak az iskola és a tanító javát fogja előmozdítani.

Maradtam a t. szerkesztőségnek

alázatos szolgája,

V i t t M a n ó,

hitk. és iskolabizotts. elnök.

Egyleti élet.

Egyletünk tagjaivá jelentkeztek: Müller Lajos Eger, Bloch Sámuel Budapest; Weinberger József Bicsé; Knopfler Sándor S.-A.-Ujhely.

Tagsági díjakat fizettek:

Rendes tagok: Fleisch Miksa Budapest 2 frtot; Müller Lajos Eger 2 frtot; Tauszig Mór Gyöng 2 frtot; Heilpern Benő Galgócz 1 frtot; Ungár Salamon Galgócz 1 frtot; Bloch Sámuel Budapest 2 frtot; Weinberger József Bicsé 4 frtot; Engel Sándor H. M. Vásárhely 4 frtot; Klingenberg J. Pécs 2 frtot; Goldberger J. Pécs 2 frtot; Lackner Mór Eger 2 frtot; Neufeld Gusztáv É.-Ujvár 2 frtot; Blitz Samu É. Ujvár 2 frtot; Deutsch József É. Ujvár 2 frtot; Fürth Samu É. Ujvár 2 frtot; Löwenbach Josefa k. a, N. Kanizsa 2 frtot; Goldschmid Dávid N. Kanizsa 2 frtot; Krausz József N. Kanizsa 2 frtot; Klein Mór N. Kanizsa 2 frtot; Kellert Lajos N. Kanizsa 2 frtot; Boronkay Károly N. Kanizsa 2 frtot; Bún Samu N. Kanizsa 2 frtot; Knopfler Sándor

S. A. Ujhely 2 frtot; Müller Adolf Budapest 2 frtot; Kornfeld Gyula Budapest 2 frtot; Seligman Eleázár Budapest 2 frtot; Krausz Ignác Makó 4 frtot.

Pártoló tagok: Fleischl József ur Budapesten 5 frtot; Tencer Pál ur Budapesten 5 frtot; Rothauser J. L. ur Budapesten 5 frtot; Popper Ármin ur Budapesten 5 frtot; Schön Jakab ur Budapesten 5 frtot; Dr. Simon József ur Budapesten 10 frtot; Mandl Mór ur Budapesten 5 frtot; Schwarz Ármin ur (mérnök) Budapesten 5 frtot.

Segélyezések: Lapunk 10. számának megjelenése óta három tanítónak 250 frt. kölcsön engedélyeztetett; segélyképen nyert öt tanító 10—5—3—2—2 összesen 22 frtot.

V E G Y E S E K.

— Eichberg Adolf nagykanizsai isk. igazg. és veteran tanító az iskolaév lefolytával községe által nyugalomba tétetett. Ez alkalommal egykori tanítványai díszlakomával egybekötött nagy ünnepélyt rendeztek az oly derék és a tanügy terén fáradhatlanul és buzgóan működött s ily buzgalmas működése által sikerdus eredményeket felmutatott ösz tanítójuk számára, neki körülbelül három ezer forintból álló tiszteletajándékot nyujtván át. Örömmel regisztráljuk a nagykanizsai község ismert intelligentiájának nemkülömben öreg tanítójuk iránti nemes eljárásának ezen fényes jelét. Eichberg ur, ki negyven éven át működött Nagykanizsán, az erények minden nemében annyira kitüntette magát, miszerint őt mint a zsidó tanítók kiváló és dicséretre méltó tagját tiszteljük, és mint ilyen vette is az említett alkalommal jutalmát. Az orsz. izr. tanítóegylet nem maradt annak idején hátra üdvözleteivel. Mi pedig kívánjuk, hogy az öreg ur még soká, igen soká élvezhesse örömeit melyeket valóban megérdemlett. Külömben visszatérünk még ezen ünnepélyre.

— A pesti izr. hitközség iskoláiban f. hó 1. kezdődött a rendes oktatás.

Szerkesztői posta.

Schmolk S. urnak Cservenka: Megtettük azonnal a kellő lépéseket, de — sajnáljuk — már elkéselt. — K—g J. urnak P. Tálán később.

A magyar izr. országos tanító-egylet
saját kiadása:

I M A K Ö N Y V

az izr. iskolai ifjuság számára.

R E N D E Z T E É S K I A D T A

a magyar izr. országos tanító-egylet.

Ára: 45 kr.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő árelengedés adatik.
Megrendelhető: a magy. izr. orsz. tanító-egylet irodájában
Sip-utca II. sz. a.

A szerző saját kiadásában (Király-utca 25.) megjelent és minden könyvárusnál kapható

(Dath Jisrael)

vezérvény a mózes vallás tanítására, középtanodák, polgári iskolák, tanító-képezdek s magánhasználatra.

Írta:

Dr. BAK IZRAEL

ny. r. hittanár

I. füzet **Bolti ára 60 kr.**

Nagyobb megrendeléseknél tetemes árelengedés adatik.

Metzger Emil könyvkereskedése Budapesten.

Tanesszközök, földgömbök és térképek nagy raktára

Fontos a tanítókra nézve.

A Magyarország és Erdélyben levő összes nép- és középiskolai tankönyvek az alulirt

könyvkereskedésben

készletben tartatnak és megrendelésre utánvétel mellett a leg pontosabban megküldetnek.

Egyszersmind bátorkodom figyelmeztetni, hogy igen dusan felszerelt papir és iró-szerkeskedéssel is birván, azon helyzetben vagyok, hogy minden más könyvkereskedésnél jobban kielégíthetem a tisztelt tanító-testület összes szükségleteit. Azon tisztelt vevők, kik az egész szükségletüket nálam vásárolják, ez utóbbi tekintetben rendkívüli kedvezményben részesülnek, mire nézve velem érintkezésbe lépni méltóztassanak.

METZGER EMIL,

könyv-, mű-, tanesszköz- és papir-kereskedése Budapesten
a nemzeti színház épületében.

Szemléleti képek és fali táblák, minden nyelven.

Metzger Emil könyvkereskedése Budapesten.